

Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок

УДК 338.43, 631

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.17769160>

**Сучасні тенденції розвитку фінансової системи України в умовах
глобальних трансформацій**

Ліпич Любов Григорівна

доктор економічних наук, професор, професор кафедри підприємництва,
торгівлі та логістики,

Луцький національний технічний університет,

вул. Львівська, 75, м. Луцьк, 43018, Волинська обл., Україна

<https://orcid.org/0000-0002-9059-7271>

Надейко Микола Миколайович

кандидат економічних наук, викладач кафедри економіки і фінансів
економічного факультету,

ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний університет імені
академіка Степана Дем'янчука»,

вул. Академіка Степана Дем'янчука, 4, м. Рівне, 33027,

Рівненська обл., Україна

<https://orcid.org/0000-0002-1011-3477>

Прийнято: 14.10.2025 | Опубліковано: 30.10.2025

Анотація: Вступ. У статті досліджується вплив глобальних трансформацій на сучасний розвиток фінансової системи України, зокрема поєднання довгострокових тенденцій цифровізації, фінансової інтеграції та євроінтеграції з шоками пандемії COVID-19 і повномасштабної війни.

Підкреслюється складність середовища, у якому функціонують фінансові ринки, банківський сектор і бюджетна система.

Мета. Проаналізувати ключові тенденції та ризики трансформації фінансової системи України та визначити напрями її адаптації в умовах глобальних і внутрішніх викликів.

Методи. Застосовано системний і порівняльний аналіз, узагальнення наукових джерел, оцінку впливу зовнішніх шоків і інституційних змін на фінансові підсистеми держави.

Результати. Встановлено, що війна спричинила безпрецедентний тиск на державні фінанси, посиливши залежність від зовнішньої допомоги та підвищивши ризики для банківського сектору. Одночасно цифровізація та євроінтеграційний курс забезпечили імпульс модернізації фінансової інфраструктури, гармонізації регулювання та розвитку ринків капіталу. Виявлено провідні напрями зміцнення стійкості фінансової системи: поглиблення інтеграції з ЄС, цифрова трансформація, посилення бюджетної й боргової стійкості, реформування ринків капіталу та підтримка МСБ.

Висновки. Фінансова система України демонструє значну адаптивність до глобальних трансформацій, однак залишається вразливою до воєнних і структурних ризиків. Її стійкість у середньостроковій перспективі залежатиме від ефективності реформ, посилення інституційної спроможності, диверсифікації каналів фінансування відбудови та подальшого впровадження європейських стандартів. Поєднання зовнішньої підтримки та внутрішніх трансформацій створює можливість формування сучасної й конкурентоспроможної фінансової системи.

Ключові слова: фінансова система; глобальні трансформації; війна; стійкість; євроінтеграція; цифровізація; бюджетна політика; ринки капіталу.

Modern Trends in the Development of Ukraine's Financial System under Global Transformations

Lipych Liubov Hryhorivna

Doctor of Economics, Professor, Professor of the Department of
Entrepreneurship, Trade and Logistics,
Lutsk National Technical University,
75 Lvivska St., Lutsk, 43018, Volyn region, Ukraine
<https://orcid.org/0000-0002-9059-7271>

Nadeiko Mykola Mykolayovych

Candidate of Economic Sciences, Lecturer of the Department of Economics
and Finance, Faculty of Economics,
International Economic and Humanitarian University named after Academician
Stepan Demianchuk,
4 Akademika Stepana Demianchuka St., Rivne, 33027,
Rivne region, Ukraine
<https://orcid.org/0000-0002-1011-3477>

Abstract: Introduction. The article examines the impact of global transformations on the current development of Ukraine's financial system, particularly the interplay between long-term trends of digitalization, financial integration and European integration, and the shocks of the COVID-19 pandemic and the full-scale war. The study emphasizes the complexity of the environment in which financial markets, the banking sector and the budget system operate.

Purpose. To analyze the key trends and risks of the transformation of Ukraine's financial system and to identify directions for its adaptation under global and domestic challenges.

Methods. Systemic and comparative analysis, synthesis of scientific sources, and assessment of the impact of external shocks and institutional changes on the state's financial subsystems were applied.

Results. It was established that the war created unprecedented pressure on public finances, increasing dependence on external assistance and intensifying risks for the banking sector. At the same time, digitalization and the European integration course provided momentum for the modernization of financial infrastructure, regulatory harmonization and the development of capital markets. The study identified the key directions for strengthening the resilience of the financial system: deeper EU integration, digital transformation, strengthening budgetary and debt sustainability, reforming capital markets and supporting SMEs.

Conclusions. Ukraine's financial system demonstrates significant adaptability to global transformations, yet remains vulnerable to wartime and structural risks. Its medium-term resilience will depend on the effectiveness of reforms, the strengthening of institutional capacity, the diversification of financing channels for reconstruction, and further implementation of European standards. The combination of external support and internal transformations creates an opportunity to form a modern and competitive financial system.

Keywords: financial system; global transformations; war; resilience; European integration; digitalization; budget policy; capital markets.

Постановка проблеми дослідження. Фінансова система України опинилася в умовах багатовимірною впливу глобальних трансформацій, які одночасно змінюють структуру світової економіки, формують нові правила міжнародної фінансової взаємодії та загострюють вразливості національних фінансових інститутів. Сукупність довгострокових процесів – глобалізації, цифровізації, фінансової інтеграції – поєдналася з різкими шоками, зокрема пандемією COVID-19 та повномасштабною російською агресією, що

спричинили суттєві структурні зрушення у функціонуванні фінансових ринків, системі державних фінансів та механізмах економічної стабілізації.

Війна поглибила дисбаланси бюджетної системи, підвищила залежність країни від зовнішньої підтримки, актуалізувала потребу в ефективній монетарній реакції та посилила вимоги до стійкості банківського сектору. Одночасно цифрові та інституційні трансформації, прискорені кризовими подіями, створили передумови для оновлення фінансової інфраструктури та запровадження інноваційних інструментів. Євроінтеграційний курс України сформував додаткові імперативи для гармонізації регулювання, підвищення прозорості та модернізації фінансових ринків відповідно до стандартів ЄС.

У цих умовах особливої ваги набуває дослідження сучасних тенденцій розвитку фінансової системи України, визначення ключових ризиків її функціонування та оцінка можливостей адаптації до глобальних викликів. Необхідно встановити, як комбінований вплив зовнішніх шоків, технологічних змін та інтеграційних процесів трансформує фінансову систему, які напрями реформ є пріоритетними та яким чином забезпечити її стійкість у середньо- й довгостроковій перспективі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У науковому дискурсі сучасні трансформації фінансової системи України розглядалися крізь призму цифровізації, глобальних викликів та впливу воєнних подій. У праці П. Пузирьової було охарактеризовано механізми забезпечення економічної безпеки держави в умовах цифрової економіки та глобалізаційних змін, що дозволяло визначити роль технологізації у зміцненні фінансової стійкості [1]. Дослідження Н. Теслюк та О. Векли зосереджувалося на передумовах, сучасному стані й перспективах інноваційного розвитку фінансової системи України, підкреслюючи потребу у структурних змінах та модернізації фінансових інститутів [2].

В. Зимовець дослідив вплив глобальних шоків на стійкість національних фінансових систем, виокремивши значення адаптаційних механізмів у

реагуванні на зовнішні виклики [3]. У праці О. Григораша та В. Пугача було проаналізовано фінансову стійкість України в умовах війни, акцентовано на загрозах, структурних дисбалансах та перспективах стабілізації фінансового сектору [4]. О. Неізнана, А. Григорук та Л. Литвин охарактеризували сучасні інструменти підтримки фінансової стійкості в умовах воєнного стану, визначивши роль державних інтервенцій у пом'якшенні кризових ефектів [5].

Г. Скрипник, Д. Демінська та М. Дудник дослідили вплив війни на публічні фінанси та систему управління, приділивши увагу бюджетним ризикам, потребам оперативного реагування та трансформації управлінських рішень [6]. Н. Кравчук та О. Луцишин проаналізували функціонування фінансового ринку України під час війни, зокрема зміни ринкової поведінки та адаптацію фінансових посередників до нових умов [7].

Л. Курносенко дослідила проблеми та особливості міжнародної фінансової підтримки України, окресливши ключові параметри зовнішньої допомоги та її вплив на макрофінансову стабільність у період війни [8]. У дослідженні В. Панченка було обґрунтовано значення міжнародної фінансової допомоги для післявоєнного відновлення економіки України, підкреслено її роль у забезпеченні стійкості публічних фінансів [9].

Р. Шоля проаналізував глобальні економічні трансформації та їхній вплив на розвиток підприємництва, що дозволяло інтегрувати світові тенденції в оцінку національних фінансових змін [10]. Т. Васильців, С. Лихолат та О. Гудзь було охарактеризовано бюджетні, податкові, валютні й банківські детермінанти фінансової безпеки України, що створювало концептуальне підґрунтя для розуміння уразливостей фінансової системи [11].

Виділення невирішених частин проблеми. Попри наявний науковий доробок, присвячений стійкості фінансової системи, впливу глобальних шоків та напрямам інноваційного розвитку, окремі аспекти трансформації фінансової системи України залишаються недостатньо опрацьованими. Зокрема, потребують поглиблення питання взаємодії глобальних тенденцій і внутрішніх

структурних змін у контексті тривалої війни, а також механізми узгодження антикризових, цифрових і євроінтеграційних реформ. Недостатньо визначено довгострокові інституційні умови, за яких фінансова система зможе забезпечувати стійкість і підтримувати відновлення економіки в умовах високої невизначеності.

Формулювання цілей статті. Метою дослідження є комплексний аналіз сучасних тенденцій розвитку фінансової системи України під впливом глобальних трансформацій та визначення ключових напрямів її адаптації.

Для досягнення мети поставлено такі завдання:

- 1) уточнити концептуальні засади та базові дефініції, пов'язані з фінансовою системою й глобальними трансформаціями;
- 2) проаналізувати вплив глобальних шоків і воєнних чинників на структурні елементи фінансової системи України;
- 3) оцінити роль євроінтеграційних процесів і цифрової трансформації у модернізації фінансового сектору;
- 4) визначити перспективні напрями зміцнення стійкості фінансової системи в умовах поєднання зовнішніх і внутрішніх викликів.

Виклад основного матеріалу. Фінансова система України зазнає безпрецедентних випробувань під впливом сучасних глобальних трансформацій. Поняття глобальних трансформацій в економіці охоплює масштабні зміни світового порядку, які мають всеосяжний характер. Це і довгострокові тенденції (як-от глобалізація ринків, фінансова інтеграція, цифрова революція), і різкі структурні зрушення, спричинені кризами або геополітичними подіями. Глобальні трансформації є суперечливими: вони несуть як прогресивні можливості (розширення доступу до капіталу, технологічні інновації), так і нові ризики (фінансові кризи, зростання нерівності, безпекові загрози) [10]. Важливо розмежувати глобальні трансформації від близьких понять: наприклад, глобалізація – це один із аспектів трансформацій, пов'язаний із поглибленням взаємозалежності національних економік, тоді як євроінтеграція є регіональною

трансформацією, що стосується входження України до європейського правового та економічного простору. Обидва ці процеси є складовими ширшого кола глобальних змін. Отже, фінансова система України функціонує в умовах впливу глобальних трансформацій, і подальший аналіз зосередиться на тому, як саме сучасні виклики й тенденції позначаються на розвитку цієї системи.

Сучасний етап характеризується турбулентністю світового середовища, що безпосередньо впливає на фінансову систему України. Глобальна економіка у 2020–2023 роках пережила кілька потужних шоків. Пандемія COVID-19 спровокувала у 2020 р. глобальну рецесію та змусила держави запроваджувати безпрецедентні фіскальні й монетарні стимули, що мало наслідком накопичення боргів і певні дисбаланси, які згодом проявилися у зростанні інфляції в багатьох країнах. У 2022 р. наклався наступний глобальний шок – повномасштабна війна росії проти України, що стала не лише національною трагедією, але й фактором світової економічної нестабільності. Війна спричинила стрибок цін на енергоносії та продовольство на світових ринках, порушила ланцюги постачань, підсилила інфляційний тиск у світі [12]. Це, своєю чергою, змусило провідні центробанки (ФРС США, ЄЦБ тощо) різко посилити монетарну політику, утримуючи базові ставки на підвищених рівнях для стримування інфляції [13]. Хоча Україна через воєнні обставини значною мірою ізольована від прямих ринкових запозичень, побічно світова фінансова кон'юнктура на неї впливає – зокрема, через вартість кредитів для відновлення, курсові тренди валют основних партнерів, а також через настрої інвесторів.

Паралельно відбуваються технологічні трансформації. Цифровізація фінансових послуг, розвиток фінтеху, поширення криптоактивів та електронних платежів – все це глобальні тенденції, що змінюють фінансові ландшафти. Україна, попри війну, активно включена в ці процеси. Прискорення цифрової трансформації стало одним зі способів підвищити стійкість економіки у воєнний час. Влада розширила спектр електронних сервісів та інфраструктури (від додатку «Дія» до проєктів e-Construction і цифрових послуг в банківському

секторі), що допомагає підтримувати економічну активність навіть за умов фізичних обмежень [14]. Отже, цифрові глобальні тренди не оминули фінансову систему України: навпаки, війна стимулювала більш гнучке впровадження fintech-інновацій та дистанційних сервісів.

Ще один вимір глобальних трансформацій – зміна архітектури міжнародної фінансової підтримки і правил. З огляду на безпрецедентні виклики, міжнародні фінансові інституції також адаптували свої підходи. Зокрема, МВФ уперше порушив власні правила, дозволивши повноцінну програму фінансування для країни у стані війни, визнавши критичну потребу в підтримці України [15], що відображає трансформацію глобальних фінансових норм у бік більшої гнучкості перед безпрецедентними шоками. Загалом глобальний контекст наразі одночасно пропонує Україні нові можливості (посилення міжнародної солідарності, доступ до інновацій, інтеграція у світові ринки капіталу) і генерує нові загрози (волатильність, інфляційний тиск, фрагментація світової економіки на блоки), які слід розглянути більш детально.

Повномасштабна російська агресія стала визначальним чинником для фінансової системи України у 2022–2025 роках. Війна на виснаження різко змінила структуру державних фінансів: частка оборонних видатків у бюджеті зросла до безпрецедентного рівня за всю історію України [16]. У 2023 році більше половини сукупних видатків держбюджету було спрямовано саме на фінансування війська та безпеки [17]. При цьому одночасне падіння економічної активності призвело до суттєвого скорочення внутрішніх доходів держави. За оцінками МВФ та уряду, внаслідок війни реальний ВВП України у 2022 році обвалився на близько 29%, а інфляція наприкінці 2022 сягнула 26,6% рік до року [15]. Руйнування виробництв, втрата територій, вимушена міграція населення – все це багатоаспектно вдарило по бюджетних надходженнях і фінансовій стабільності держави.

За таких умов критичною стала зовнішня фінансова підтримка. Міжнародні партнери фактично підставили плече українським фінансам: лише з

початку повномасштабної війни до весни 2023 року Україна отримала понад 47 млрд дол. прямої бюджетної допомоги [15], а станом на кінець 2023 року загальний обсяг зовнішнього фінансування досягнув приблизно 68,5 млрд дол. (37% – у формі грантів, 63% – позики) [17]. Завдяки цим вливанням Україна спромоглася своєчасно фінансувати ключові зобов'язання держави – зарплати, пенсії, соціальні виплати – попри колосальний воєнний дефіцит. Донори пішли на безпрецедентні кроки заради підтримки України, що відзначається експертами [15].

У підсумку вже в 2023 році економіка України почала поступове відновлення: після торішнього провалу ВВП у 2022-му, у 2023 році зафіксовано зростання близько 4,6% – скромне відносно довоєнного рівня, але свідчення певної адаптації до умов війни. Як підкреслюється у звіті ООН, економіка проявила «певну стійкість» навіть за наявності серйозних потрясінь (зокрема, енергетичних атак). Водночас цей приріст жодним чином не означає відновлення до докризового рівня – економічна база суттєво зменшилася, і шлях до повноцінного відновлення буде тривалим [18].

Грошово-кредитна та банківська сфера України під час війни теж зазнала кардинальних змін. На початку агресії Національний банк України (НБУ) оперативно запровадив жорсткі обмеження – фіксацію валютного курсу гривні, контроль руху капіталу, мораторій на валютні перекази тощо – аби запобігти паніці та відтоку коштів за кордон. Ключову облікову ставку було різко піднято до 25% (червень 2022 р.), що стало антикризовим кроком для стримування інфляції та підтримки курсової стабільності. Такі заходи спрацювали: фінансова система зберегла працездатність, банки лишалися ліквідними, а довіра вкладників збереглася – відпливу депозитів у масовому масштабі вдалося уникнути. Ба більше, у 2023 році за відносної макростабілізації НБУ поступово перейшов до пом'якшення політики: із середини 2023 р. почалося зниження ключової ставки (з 25% до 20%, а потім до 15% на кінець року) на тлі різкого уповільнення інфляції. Річна інфляція, що перевищувала 20% у 2022 р., у

листопаді 2023 сповільнилася до лише 5,1% [13] завдяки жорсткій політиці, достатній пропозиції продовольства та фіксації тарифів, що дозволило послабити монетарні обмеження без шкоди для стабільності гривні. У жовтні 2023 НБУ навіть відмовився від жорсткої фіксації курсу і перейшов до режиму керованої гнучкості, розширивши коридор коливань курсу гривні під своїм контролем. Валютний ринок залишається керованим і прогнозованим.

Банківський сектор України демонструє витривалість. Попри військові ризики, банки працюють безперервно та зберігають довіру клієнтів. Обсяг депозитів населення навіть збільшився впродовж 2022–2023 років завдяки державним гарантіям і обмеженню готівкового обігу, хоча темпи приросту в другому воєнному році сповільнилися. Портфель кредитів суттєво скоротився в 2022-му, але в 2023-му відновилося певне поживлення кредитування бізнесу та навіть іпотеки – значною мірою через державні програми (пільгові кредити «5–7–9%», програма «Оселя»). Зрозуміло, що кредитні ризики залишаються підвищеними, проте банки накопичили значні резерви та капітал для поглинання можливих збитків. НБУ провів стрес-тести, які підтвердили здатність більшості банківської системи витримати шоки війни. У результаті деякі банки навіть отримали надприбутки на фоні високих процентних ставок та інвестицій у депозитні сертифікати НБУ; уряд запланував одноразовий «податок на прибутки війни» для банків у 2023 р.. Водночас якість активів залишається викликом: ряд позичальників у зонах бойових дій чи окупації не обслуговують кредити, рівень проблемних боргів виріс, хоч і керовано [13].

Паралельно з подоланням воєнних потрясінь, Україна продовжує стратегічний курс на європейську інтеграцію, що виступає потужним драйвером реформ у фінансовому секторі. Отримавши у червні 2022 року статус кандидата в члени ЄС, Україна значно активізувала виконання євроінтеграційних «домашніх завдань» у сфері економіки та фінансів. Йдеться про впровадження норм і стандартів Євросоюзу (*acquis communautaire*) у національне

законодавство, а також про інституційну перебудову фінансових регуляторів та ринків за європейським зразком.

У 2023–2025 рр. було переглянуто Стратегію розвитку фінансового сектору України з урахуванням як воєнних реалій, так і інтеграційних цілей. В оновленій стратегії особливо наголошено на продовженні інтеграції у ЄС: з'явилася окрема ціль «Фінансова система працює на відновлення країни та інтегрується в ЄС», доповнена ініціативою «Європейська інтеграція фінансового сектору». Це передбачає глибшу співпрацю з європейськими інституціями, активну участь у переговорному процесі та імплементацію європейських регуляторних актів відповідно до рекомендацій Єврокомісії. Вже нині Україна досягла значного прогресу: за словами Голови НБУ, регуляторна еквівалентність банківського сектору з нормами ЄС становить близько 77%, і планується досягти 100% до 2027 року [19].

Євроінтеграція також спонукала прискорення ринкових реформ. Одним із слабких місць української фінансової системи традиційно був нерозвинений фондовий ринок та обмежені можливості залучення інвестицій. В контексті післявоєнного відновлення Україна за підтримки ЄС працює над модернізацією інфраструктури ринків капіталу: зокрема, переглянуто заходи для розвитку біржової торгівлі, консолідації розрахункової інфраструктури, залучення іноземних інвесторів. Планується реформування ринку таким чином, щоб максимально використати можливості приватних інвестицій у відбудову економіки. При цьому впровадження європейських правових норм (наприклад, директив MiFID II/MiFIR, Solvency II, PSD2) має підвищити прозорість та захист прав інвесторів, збільшуючи довіру до українських фінансових інструментів.

Важливо, що євроінтеграційний порядок денний інтегрований і в співпрацю з МВФ. У Меморандумі про економічну та фінансову політику з МВФ (EFF 2023–2027) прямо зафіксовано зобов'язання України продовжувати реформи фінансового сектору та зміцнювати його стійкість, зокрема через виконання Стратегії розвитку фінансового сектору [19]. Структурні маяки

програми МВФ охоплюють заходи з покращення управління державними банками, відновлення платоспроможності Фонду гарантування вкладів, поступове зняття валютних обмежень і повернення до інфляційного таргетування за сприятливих умов [15]. Усе це має закласти фундамент стабільної фінансової системи як під час війни, так і в період реконструкції.

Євроінтеграція також означає долучення до нових фінансових можливостей. Уже започатковано Facility Ukraine – спеціальний фонд ЄС обсягом €50 млрд на 2024–2027 рр., значна частина якого спрямовується на підтримку фінансової стабільності та реформ [20]. Крім того, у перспективі членство в ЄС відкриє доступ до структурних фондів, інвестицій Європейського інвестиційного банку, участі в європейському ринку фінансових послуг (зокрема, можливе приєднання до SEPA, підключення до мережі фінансових регуляторів ЄС тощо).

Отже, євроінтеграційний вектор є для фінансової системи України потужним модернізаційним імперативом. Попри війну, нормативне та інституційне наближення до ЄС не просто триває, а набирає обертів. Це створює нові можливості для розвитку – підвищення інвестиційної привабливості, доступ до ширших ринків капіталу, впровадження найкращих практик регулювання. Водночас виникають і вимоги: слід забезпечити виконання “домашніх завдань” – від боротьби з відмиванням коштів до реформ корпоративного управління в банках – щоб інтеграція стала реальністю, а не декларацією. Україна вже успішно пройшла етап попереднього оцінювання (“скринінгу”) законодавства та з осені 2023 року перейшла до безпосередніх переговорів про членство [21].

Фінансовий сектор буде однією з ключових сфер на цьому шляху, адже його стабільність і розвиненість є передумовою економічної інтеграції.

Не менш важливою сучасною тенденцією, тісно пов’язаною і з глобальними процесами, і з внутрішніми потребами України, є стрімка цифровізація фінансової системи. Цифрова трансформація стала одним з пріоритетів розвитку українського фінансового сектору до 2025 року [14; 22]. Її

актуальність лише зросла в умовах війни, коли забезпечення безперервності фінансових послуг вимагало нових технологічних рішень.

Україна ще до війни впевнено рухалася в напрямі cashless-економіки: частка безготівкових платежів неухильно зростала, впроваджувалися цифрові сервіси ідентифікації клієнтів (BankID, MobileID), НБУ експериментував із концепцією е-гривні (CBDC). З початком воєнного стану цифрові фінанси продемонстрували свої переваги: громадяни масово перейшли на розрахунки онлайн, банки оперативно розширили дистанційне обслуговування, держава через застосунок «Дія» почала виплачувати допомоги та підтримку постраждалим. Завдяки цьому фінансова інфраструктура встояла навіть при фізичних пошкодженнях відділень або неможливості дістатися до банку.

На рівні політики держава інституційно підтримує цифровізацію. Створене 2019 року Міністерство цифрової трансформації спільно з НБУ та іншими регуляторами впроваджує стратегії розвитку цифрових фінансів. У 2022–2023 рр. прийнято ключові закони, що гармонізують українське регулювання з європейським у сфері платіжних послуг (закон «Про платіжні послуги», імплементація PSD2), у сфері віртуальних активів тощо. У самому фінансовому секторі активно застосовуються «регуляторні пісочниці» для нових fintech-продуктів. Стратегія розвитку фінансового сектору України приділяє значну увагу цифровій стійкості: зокрема, передбачено заходи з підвищення кібербезпеки критичної фінансової інфраструктури та забезпечення цифрової операційної стійкості фінсектору. Введено нові показники моніторингу – доступність дистанційних послуг через BankID, прогрес у впровадженні дистанційного відкриття рахунків, розвиток cashless-економіки [19].

Згідно з оцінками OECD, ефективна цифрова трансформація фінансової системи і економіки є запорукою підвищення стійкості в часи війни та прискорення післявоєнного відновлення. Особливо це стосується малого і середнього бізнесу, який становить основу економіки: цифрові інструменти здатні пом'якшити для МСБ удари від руйнування ланцюгів постачання,

дозволяють працювати віддалено, отримувати доступ до фінансування через альтернативні платформи. Хоча наразі українські МСБ ще не повністю використовують потенціал цифровізації (лише близько половини середніх і третина малих підприємств мають власний веб-сайт, що менше, ніж у країнах ЄС), держава націлена це змінити. Розробляється нова Стратегія розвитку МСБ 2024–2027 із акцентом на діджиталізації, триває впровадження проєктів Diia.Business тощо [14].

Для фінансової системи цифрові інновації означають і появу нових ризиків – кіберзагрози, потреба в захисті прав споживачів фінпослуг онлайн, регулювання ринку криптоактивів – проте переваги значно переважають. Українська влада усвідомлює, що цифровізація – це шанс зробити стрибок розвитку, надолужити відставання від розвинених ринків. У повоєнний період саме сучасна, технологічно просунута фінансова система зможе ефективно обслуговувати потреби відбудови, залучати глобальний капітал і забезпечувати фінансову інклюзію населення навіть у найвіддаленіших куточках країни.

Узагальнення результатів аналізу дозволило окреслити стратегічні напрями, здатні забезпечити підвищення стійкості фінансової системи України в умовах поєднання зовнішніх і внутрішніх викликів. Визначені напрями охоплюють інституційні, структурні та технологічні аспекти розвитку фінансового сектору й спрямовані на формування умов для його стабільного функціонування в середньостроковій та довгостроковій перспективах. Ключові з них систематизовано в таблиці 1.

Таблиця 1

**Перспективні напрями зміцнення стійкості фінансової системи
України в умовах поєднання зовнішніх і внутрішніх викликів**

№	Напрямок	Сутнісна характеристика	Очікуваний ефект
1	Поглиблення євроінтеграції та гармонізації регулювання	Імплементация стандартів ЄС у банківському нагляді, ринках капіталу та платіжних послугах; посилення інституційної спроможності регуляторів.	Зростання інвестиційної привабливості, зміцнення довіри та регуляторної стійкості.

2	Розвиток цифрової інфраструктури та кіберстійкості	Впровадження fintech-рішень, e-гривні, розбудова цифрових державних сервісів, посилення кіберзахисту фінансових установ.	Забезпечення безперервності фінансових послуг, зниження операційних ризиків, підвищення інклюзії.
3	Зміцнення бюджетної та боргової стійкості	Оптимізація видатків, контроль боргового навантаження, розширення внутрішніх джерел фінансування, підвищення ефективності адміністрування доходів.	Зменшення залежності від зовнішніх запозичень, стабілізація макрофінансових умов.
4	Розвиток ринків капіталу та фінансової диверсифікації	Модернізація біржової інфраструктури, розвиток інституційних інвесторів, застосування стандартів MiFID II/MiFIR, стимулювання корпоративних інструментів.	Розширення каналів інвестицій, зменшення банкоцентричності, активізація приватного капіталу.
5	Підвищення стійкості банківського сектору	Нарощування капіталу, удосконалення ризик-менеджменту, підтримка кредитування МСБ, поглиблення стрес-тестування.	Підвищення здатності банків протистояти шокам, розширення кредитної активності.
6	Підтримка фінансової інклюзії та розвитку МСБ	Спрощення доступу до послуг, розвиток цифрових інструментів для бізнесу, участь у програмах фінансової підтримки.	Зміцнення малих і середніх підприємств як бази економічної стійкості та відновлення.

Узагальнено авторами за [3; 4; 5; 6; 7; 13; 19].

Запропоновані напрями окреслюють комплекс заходів, реалізація яких здатна сформувати більш стійку, адаптивну та конкурентоспроможну фінансову систему, а їх поєднання створює підґрунтя для посилення макрофінансової стабільності, розширення інвестиційних можливостей, підвищення ефективності регулювання та посилення ролі фінансового сектору у післявоєнному відновленні. У подальших дослідженнях доцільним є поглиблення оцінки інституційної спроможності держави щодо впровадження цих заходів та визначення оптимальних механізмів їх практичної реалізації.

На завершення зазначимо, що, фінансова система України входить у нову еру – еру відбудови та глибокої інтеграції у глобальний простір. Виклики безпрецедентні, однак і можливості колосальні. Переживши найтемніші часи, українська економіка отримала шанс перезапуститися на якісно нових засадах. Авторська позиція полягає в тому, що нинішні кризи слід розглядати як імпульс

до трансформації: війна, якою б руйнівною вона не була, спонукає до підвищення ефективності та прозорості фінансових відносин; інтеграція до ЄС вимагає довести інституції до рівня зрілості; цифрова доба – шанс зробити стрибок у розвитку. Якщо Україна впевнено продовжить реформи, збереже макроекономічну дисципліну та використає міжнародну солідарність, її фінансова система не лише відновиться від потрясінь, а й вийде зміцнілою та сучасною – спроможною стати фінансовим фундаментом для сталого розвитку та процвітання країни у наступні десятиліття.

Висновки. Сучасний стан та тенденції розвитку фінансової системи України формуються під потужним впливом глобальних трансформацій – як зовнішніх, так і внутрішніх. Аналіз показав, що українська фінансова система, попри шоківі навантаження війни, продемонструвала значну стійкість і адаптивність. Не в останню чергу це стало можливим завдяки безпрецедентній підтримці міжнародної спільноти, гнучким антикризовим заходам НБУ та накопиченому досвіду попередніх реформ. Водночас війна висвітлила вразливі місця: критичну залежність бюджету від зовнішніх вливань, наростання державного боргу, втрати активів та ризику фінансової безпеки держави. Ці фактори вимагають посиленої уваги – ефективного управління борговим навантаженням, поступового відновлення самодостатності бюджетної системи, продовження політики стримування інфляції та курсової стабільності.

Глобальні трансформації несуть як можливості, так і виклики. З одного боку, інтеграція у світові та європейські структури відкриває для України доступ до ресурсів, ринків і найкращих практик. Євроінтеграція вже стала ключовим рушієм реформ, і подальше зближення з ЄС забезпечить модернізацію регулювання, підвищить довіру інвесторів, сприятиме економічному зростанню. З іншого боку, глобальна невизначеність – від геополітичних ризиків до коливань світової кон'юнктури – вимагатиме від України побудови *безпечної* та *гнучкої* фінансової системи. Автор вважає, що пріоритетними кроками мають стати: диверсифікація джерел фінансування відбудови (активніше залучення

приватних інвестицій через реформування ринків капіталу та механізми страхування воєнних ризиків), посилення інституційної спроможності регуляторів (щоб забезпечити дієвий нагляд за банками та небанківськими установами, запобігати накопиченню нових дисбалансів), а також продовження структурних реформ – зокрема, в сфері боротьби з корупцією та зміцнення верховенства права, без чого фінансова система не зможе повноцінно розвиватися.

Особливу увагу слід приділити підтриманню макрофінансової стабільності в перехідний післявоєнний період. Світовий досвід свідчить, що після завершення бойових дій країна може зіткнутися з ризиком перегріву економіки або фінансової дестабілізації, якщо швидкий притік коштів неправильно керований. Тому важливо вже зараз закладати основи для стійкого зростання: розбудовувати внутрішній фінансовий ринок, стимулювати повернення капіталу й заощаджень українців з-за кордону, впроваджувати найкращі стандарти управління публічними фінансами.

Список джерел:

1. Пузирьова П. Механізм забезпечення економічної безпеки у сфері сталого розвитку фінансової системи держави в умовах цифрової економіки та глобалізаційних змін. *Актуальні проблеми економіки*. 2025. URL: https://er.knutd.edu.ua/bitstream/123456789/28611/1/%D0%90%D0%9F%D0%95_1_2025_Puzyrova.pdf
2. Теслюк Н., Векла О. Передумови, сучасний стан та перспективи інновацій в фінансовій системі України. *Актуальні питання економічних наук*. 2025. № 16. URL: <https://www.a-economics.com.ua/index.php/home/article/download/878/866>
3. Зимовець В. Глобальні шоки і стійкість національних фінансових систем. 2025. URL: <https://ekmair.ukma.edu.ua/bitstreams/fd8331c2-b3c7-4539-921e-a31796c735c8/download>

4. Григораш О., Пугач В. Фінансова стійкість України в умовах війни: реалії та перспективи. *Економіка та суспільство*. 2024. № 65. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/download/4450/4388>
5. Неізнана О., Григоруку А., Литвин Л. Сучасні інструменти підтримки фінансової стійкості України в умовах воєнного стану. *Економіка та суспільство*. 2022. № 39. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/download/1401/1351>
6. Скрипник Г., Демінська Д., Дудник М. Вплив війни на публічні фінанси та управління: виклики та рішення. *Економіка та суспільство*. 2024. № 69. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/download/5177/5121>
7. Кравчук Н., Луцишин О. Фінансовий ринок України під час війни: реалії функціонування. *Світ фінансів*. 2023. № 4 (73). С. 112–128. URL: <http://sf.wunu.edu.ua/index.php/sf/article/download/1564/1572>
8. Курносенко Л. Проблеми та особливості міжнародної фінансової підтримки України в умовах війни. *Public Administration and Regional Development*. 2022. № 15. С. 255–274. URL: <https://pard.mk.ua/index.php/journal/article/download/295/250>
9. Панченко В. Роль міжнародної фінансової допомоги у відбудові економіки України в умовах війни. *Економіка, управління та адміністрування*. 2024. № 2 (108). С. 139–143. URL: <https://ema.ztu.edu.ua/article/download/309278/300807>
10. Шоля Р. Глобальні економічні трансформації та їх вплив на розвиток підприємництва. *Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво*. 2019. № 6 (111). С. 51–59. DOI: <https://doi.org/10.32840/1814-1161/2019-6-10>
11. Васильців Т., Лихолат С., Гудзь О. Стан бюджетної, податкової, валютної та банківської детермінант фінансової безпеки України. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія*

економічна. 2017. № 1. С. 19–28. URL:
<https://dspace.lvduvs.edu.ua/handle/1234567890/1186>

12. Cherevko A. Ukraine and the SDGs: How the War Has Influenced Global Development. UNU-MERIT. 2024. URL: <https://unu.edu/merit/news/ukraine-and-sdgs-how-war-has-influenced-global-development>

13. National Bank of Ukraine. Financial Stability Report (December 2023). National Bank of Ukraine. 2023. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/FSR_2023_H2_eng.pdf?v=6

14. OECD. Enhancing Resilience by Boosting Digital Business Transformation in Ukraine. OECD Publishing. 2024. DOI: <https://doi.org/10.1787/4b13b0bb-en>

15. Betliy O. Unpacking Ukraine's New IMF Program. Carnegie Endowment for International Peace. 2023. URL: <https://carnegieendowment.org/research/2023/05/unpacking-ukraines-new-imf-program?lang=en>

16. Городніченко Ю., Йовенко М., Олійник О. Фінансова система України під час війни. VoxUkraine. 2024. URL: <https://voxukraine.org/finansova-systema-ukrayiny-pid-chas-vijny>

17. Kosiński D., Michalski B., Sierocińska K. [та ін.]. Stronger together: Present and future challenges on Ukraine's road to EU integration. Polish Economic Institute. 2023. URL: <https://greendealukraina.org/assets/images/literature/37-pieraport-stronger-together-2023.pdf>

18. The UN report notes that the Ukrainian economy displayed a degree of resilience to the impacts of the war in 2023. UATV. 2024. URL: <https://uatv.ua/en/the-un-report-notes-that-the-ukrainian-economy-displayed-a-degree-of-resilience-to-the-impacts-of-the-war-in-2023/>

19. National Bank of Ukraine. Revised Strategy of Ukrainian Financial Sector Development: Preserving Stability, Raising Investment, and Integrating with Europe. National Bank of Ukraine. 2025. URL: <https://bank.gov.ua/en/news/all/onovlennya>

strategiya-rozvitku-finansovogo-sektoru-ukrayini-zberejennya-stabilnosti-
zaluchennya-investitsiy-ta-yevrointegratsiya

20. Yatskiv V., Shumovych R., Korzh D. How Ukraine Is Fulfilling the Ukraine Facility Program: €50 Billion from the EU and an Institutional Test of European Integration. VoxUkraine. 2025. URL: <https://voxukraine.org/en/how-ukraine-is-fulfilling-the-ukraine-facility-program-e50-billion-from-the-eu-and-an-institutional-test-of-european-integration>

21. Ukraine – Enlargement and Eastern Neighbourhood. European Commission. 2025. URL: https://enlargement.ec.europa.eu/european-neighbourhood-policy/countries-region/ukraine_en

22. Strategy of Ukrainian Financial Sector Development until 2025 (discontinued 2023). National Bank of Ukraine. 2019. URL: <https://bank.gov.ua/en/about/develop-strategy/develop-strategy2023>